

Elektroniline raamatupidamis- ja maksuinfoajakiri

SPETSIALIST

EESTI RAAMATUPIDAJATE KONVERENTS:

TEEJUHT 2013. AASTAKS

SOODUSHIND
128 EUR + km
/kuni 09.09.2012/

NOKIA Kontserdimajas
25. oktoober 2012

www.rmp.ee/koolitus/rmp

Šinu arvamus on oluline

Raamatupidamis- ja maksuinfoajakiri SPETSIALIST ilmub juba peaaegu aasta (2011. aasta augustist), sestap ootame lugejatelt tagasisidet: kuidas ajakiri meeldib, kas on informatiivne, kas PDF-formaadis on ajakirja mugav

lugeda, kas üks konkreetne teema ajakirjas on hea valik ja millisel teemal tahaksite veel lugeda?

Tagasisidet ootame aadressil
info@rmp.ee.

Formaat: PDF

Ilmumisaeg: Juuni 2012

Ajakiri SPETSIALIST saadetakse 28 598-le RMP.ee Nädalikirja tellija e-posti aadressile.

RMP Eesti OÜ
Tel: 6 848 110
E-post: toimetus@rmp.ee

Raamatupidamis- ja maksuinfoportaal RMP.ee

Sisukord

Toimetaja veerg	2
Tööstusomand vajab kaitsmist	4 - 5
Kaubamärgi õiguskaitse	6 - 8
Ristsõna: Tööstusomand ja selle liigid	9
Litsentsitasude maksustamine ja deklareerimine	10 - 12
Ärinime kaitse ning seos kaubamärkidega	13 - 14
Intellektuaalomand töösuhetes, kas puudutab ka raamatupidajat	15 - 18

Intellektuaalomand vajab kaitset

Millegi loomine on tavaliselt palavikuline protsess. Valmivad teosed, leiutised, kaubamärgid vajavad nende kuritarvitamise takistamiseks spetsiifilist õiguskaitset. Erinevate loominguilise tegevuse tulemusel valmivate teoste ja kultuuri-saavutuste loomise ja kasutamisega seotud õiguskaitse tagab autoriõiguse seadus. Tööstusomandi objektide õiguskaitse ei teki automaatselt, vaid selleks tuleb esitada vastavasisuline taotlus Patendiametile. Ajakirja selle aasta teises numbris räägime intellektuaalomandiga seotud teemadel.

Patendiameti infoosakonna teabetalituse juhataja **Eve Tammaru** tutvustab erinevaid tööstusomandi objekte. Kaubamärgi õiguskaitse teemal arutleb Moorlat & Ko Patendibüroo OÜst Eesti ja Euroopa kaubamärgi- ja patendivolinik **Ott Moorlat**. Litsentsitasu *versus* töötasu ja litsentsitasu *versus* ettevõt-

lustulu – kuidas maksustada ja deklareerida kirjutavad BDO Eesti AS maksu- ja äriõiguse valdkonna juht **Urmas Võimre** ning konsultant **Elena Lass**. Et ärinimi ei tohi olla eksitavalt sarnane mõne teise ärinimega ja millest kohtud lähtuvad eksitavalt sarnase ärinime hindamisel, selgitavad advokaadibüroo SORAINEN partner **Karin Madisson** ja patendivolinik **Indrek Eelmets**. Kas ja kuidas puudutab töösuhetes loodav intellektuaalne omand raamatupidajat, sellest annab ülevaate advokaadibüroo Maqs Law Firm vandeadvokaat **Evelin Pärn-Lee**.

Lisaks leiate ajakirjast ülevaatliku tabeli patendibüroodest ja teemakohase ristsõna. Lahendajate vahel loosime välja magusaid auhindu.

Head lugemist!

Maia Kurim
peatoimetaja

Tööstusomand vajab kaitsmist

Eve Tammaru

Patendiamet infoosakonna
teabetalituse juhataja

Inimese loomingulise tegevuse tulemused vajavad õiguskaitsset. Eri-sugused intellektuaalomandi objektid vajavad spetsiifilist õiguskaitsset. Olulisematest tööstusomandi objektidest annab ülevaate Eve Tammaru Patendiametist.

Mis on kaubamärk ja miks seda kaitsta?

Kaubamärk on tähis, mille järgi tarbija eristab ühe isiku kaupa või teenust teise isiku kaubast või teenusest, tema esmane ülesanne on tähistada kaupu või teenuseid sellisel moel, et need teiste samalaadsete seast välja paistaksid. Seega on kaubamärgi valikul olulised märksõnad eristatavus ja silmapaistvus. Kaubamärk võib olla tavakeelde kuuluv või väljamõeldud, aga ka omaniku ärinimi või isikunimi. Kaubamärk võib, aga ei pruugi tarbijale anda teavet kaubatootja või teenusepakkuja enda kohta. Kaubamärgiks ei sobi vastavas valdkonnas tavapärased terminid, tähised, mis on eristusvõimetud, annavad kaupade või teenuste kohta valetavat, on heade tavade vastuolus jms.

Enne kaubamärgi registreerimise taotlemist on ettevõtjal oluline teada, et kaubamärgi registreerimisega omandatakse õigus kasutada kaubamärki kindlatele kaupadele ja teenustele. Kaubamärgi registreerimine annab ettevõtjale eelkõige võimaluse eristada oma toodet või teenust teiste ettevõtjate samalaadsetest toodetest. Lisaks eelõeldule võib kaubamärgil olla ettevõtjale oluline reklaami- ning kvaliteedifunktsioon.

Kaubamärgi loomine ning toote- ja teenusearendus on omavahel otseselt seotud. Kui tekib hea idee, millist kaupa toota või teenust pakkuda, tasub kohe mõelda ka kaubamärgile. Kaubamärgi õigeaegne registreerimine Patendiametis tagab õiguskindluse - omanikul on konkreetsel tegevusalal sellele tähisele ainuõigus. Märki tuntus ja hea maine aitavad ettevõtja äriedule pikas perspek-

tiivis tuntavalt kaasa. Väljapaistev kaubamärk kuulub eduka ettevõtte juurde.

Kaubamärgi registreerimine ei ole kohustus, vaid õigus. Kaitstud kaubamärgi omanikul on õigus keelata teistel isikutel kasutada oma kaubamärki ja sellega sarnast kaubamärki. Kaitsmata kaubamärgi kasutajal sellist õigust ei ole, küll aga võib kaitsmata kaubamärki turul kasutada, kui ei rikuta teise isiku varasemaid õigusi.

Kaubamärgil on lisaks mainele ka väga selge varaline väärtus. Kaubamärk on vara, millega saab teha ärilisi tehinguid - litsentsida, müüa, pantida. Kui kaubamärk jääb registreerimata, puuduvad ettevõtjal juriidilised võimalused konkurentidel sarnase tähise kasutamist keelata. Kaubamärgiõiguste omamine annab ettevõtjale kindluse turul tegutsemiseks.

Kaubamärgi kaitse kehtib selles riigis või riikide ühenduses, kus märk registreeritakse. Märk kehtib 10 aastat ja kehtivust saab riigilõivu tasumise korral kümne aasta kaupa pikendada.

Mis on tööstusdisainilahendus ja miks seda kaitsta?

Tööstusdisainilahendus on toote ruumiline või tasapinnaline väliskujundus, mille võivad moodustada üksikuna või omavahel kombinatsioonid vorm, värvilahendus, ornament, faktuur jne. Tööstusdisainilahendusena võib registreerida toote väliskuju, nt pudeli, mänguasja, pakendi, peakatte vms väliskuju. Kaitsta saab ka tasapinnalist väliskuju, nt kanga mustrit, veebilehe kujundust, logo vms. Oluline on teada, et tööstusdisainilahenduse registreerimine ei anna kaitset toote

Kaubamärgi registreerimine loob võimaluse eristada oma toodet või teenust teistest samalaadsetest.

tehnilisele lahendusele, tootes peituvale ideele ega selle teostamise või kasutamise viisile, kaitse saab vaid toote väliskujundus. Toote tehnilise otstarbe kaitsmiseks võib taotleda tehnilise lahenduse kaitsmist kasuliku mudelina või taotleda leiutisele patenti.

Selleks et eristada oma toodet konkurentide omast, investeerivad paljud ettevõtjad toote disaini. Atraktiivne tootedisain annab kaubale lisaväärtuse ja võimaluse eristada oma toodet konkurentide omast. Just disain on see, mis tõstab ühe toote teiste tehniliselt samaväärsete toodete seast esile ja teeb ta silmatorkavaks poeletil.

Selleks et kaitsta ettevõttele olulist tootedisaini, tuleb saada ainuõigus disainitud toote valmistamiseks ja müümiseks. Tööstusdisainilahenduse õigeaegne registreerimine tagab omanikule õiguse keelata konkurentidel identse või ära vahetamiseni sarnase toote väliskujunduse kasutamine. Kui tööstusdisainilahenduse omaniku õigusi aga rikutakse, siis annab kaitse saanud disainilahendus omanikule võimaluse nõuda rikkumise lõpetamist ja tekitatud kahju hüvitamist. Eeltoodud arvestades peaks väärtusliku tööstusdisainilahenduse kaitsmine olema osa iga ettevõtja äristrateegiast. Registreeritud tööstusdisain on ettevõtte vara, mida on võimalik müüa, tasu eest litsentsida ja millega on võimalik teisi ärilisi toiminguid teha.

Registreeringuga saadavad õigused on territoriaalselt piiratud, need kehtivad viis aastat ja kehtivust võib pikendada viie aasta kaupa kuni 25 aastaks.

Mis on leiutis ja miks seda kaitsta?

Leiutis on tehniline lahendus, mille objektiks võib olla seade, meetod ja aine.

Leiutist saab kaitsta patendiga või kasuliku mudelina, kui see on uus, omab leiutustaset ja on tööstuslikult kasutatav.

Patendiga kaitstav leiutis võib olla meetod

(tööstuses või põllumajanduses kasutatavad protsessid, tehnoloogiad, mõõte- ja kontrollmeetodid), seade (masinad, aparaadid ehituskonstruksioonid, elektriskeemid jne), aine (materjalid, toiduaained, ravimid jne). Leiutise objekt ei ole avastus, teadusteooria, matemaatiline meetod, reegel, rajatise projekt ning -skeem, arvutialgoritm ja -programm. Patendiga ei kaitsta leiutisi, mis on vastuolus avaliku korra ja moraalliga, raviviise ja diagnoosimeetodeid inimeste või loomade ravis, teatud biotehnoloogilisi leiutisi.

Kasuliku mudelina kaitstakse samu leiutisi, mis patendiga, välja arvatud biotehnoloogia valdkonda kuuluvad leiutised.

Kasulik mudel peab õiguskaitses saamiseks olema ülemaailmselt uus nagu patendiga kaitstav leiutiski, kuid viimasega võrreldes ei pea see omama nii kõrget leiutustaset. Kasulik mudel omab leiutustaset, kui erinevuse tõttu tehnika tasemest ilmneb leiutise kasutamisel kasulik tehniline omadus või muu kasulik omadus.

Tasub tähele panna, et enne leiutise avaldamist/avalikustamist tuleb esitada patenditaotlus või kasuliku mudeli taotlus, et ei kaoks leiutise uudsus. Nii patent kui ka kasulik mudel on territoriaalse kehtivusega, patendi maksimaalne kehtivusaeg on 20 aastat, kasulikul mudelil 10 aastat.

Miks kaitsta tööstusomandit ja mis kasu saab sellest ettevõtja?

Kaitstud tööstusomandiga saab luua ettevõttele lisaväärtust, tugevdada ettevõtte positsioone läbirääkimistel, leida täiendavaid finantseerimisallikaid, takistada potentsiaalsetel õiguste rikkujatel kasutada loata teie loodud tööstusomandit.

Kõigi nende tööstusomandi liikide kaitsmise kohta saab rohkem teavet Patendiameti kodulehelt www.epa.ee.

Patendiga kaitstav leiutis võib olla meetod, seade või aine.

Kõigi tööstusomandi liikide kaitsmise kohta saab rohkem teavet Patendiameti kodulehelt www.epa.ee.

Kaitstud tööstusomand loob ettevõttele lisaväärtust.

Kaubamärgi õiguskaitse

Ott Moorlat

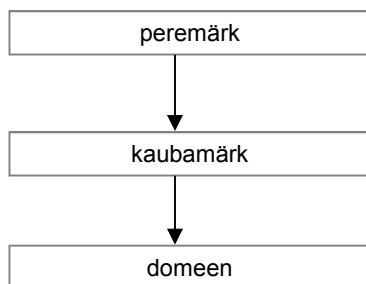
Eesti ja Euroopa kaubamärgi- ja patendivolinik
Moorlat & Ko
Patendibüroo OÜ

Kaubamärgile õiguskaitse andmist võib vaadelda kui tehingut kaubamärgiomaniku ja riigi vahel, milles üks pool, kaubamärgiomanik, esitab kaubamärgi registreerimise taotluse ja tasub seadusega kehtestatud riigilõivud, ja teine pool, riigivõim, tagab kaubamärgiomanikule 10 aastaks seadusega määratud ainuõiguse sellele kaubamärgile.

Kaubamärgi registreerimise taotluse esitamisel tasutakse taotluslõiv ja positiivse otsuse korral lõiv kaubamärgi registreeringu tegemise eest. Lisaks nendele on kehtestatud mitmesugused erinevad lõivud, näiteks kaubamärgi kehtivusaja pikendamisel, registreeringu jagamisel, taotluse menetluse võõrandamisel või üleminekul, ekspertiisi katkestamisel jne.

Kaubamärk peab vastama kaubamärgiseaduse nõuetele, mille kohaselt on kaubamärk tähis, millega on võimalik eristada ühe isiku kaupa või teenust teise isiku samaliigilisest kaubast või teenusest.

Märkide kujunemist Eestis võib ette kujutada järgmiselt:

Kaitstav kaubamärk peab olema graafiliselt kujutatav. Kaubamärgi esmaseks ülesandeks tuleb pidada tarbija kaitsmist. Kaubamärgid võimaldavad kindlaks teha kauba tootja ning on selliselt toote päritolu ja kvaliteedi garantiiks. Lisaks sellele, et kaubamärgid aitavad tarbijatel erinevate kaupade vahel valida, on neil ka konkurentsi reguleeriv funktsioon. Peatume lähemalt järgmistel küsimustel.

Millal on võimalik üldlevinud sõna kaitsta kaubamärgina?

Üldlevinud sõna on võimalik kaitsta kaubamärgina, kui ta on tarbija jaoks omandanud eristusvõime. Toome mõned näited (vaata TABEL nr 1, lk 8).

Registreerimisest on keeldutud näiteks selliste sõnamärkide puhul, nagu AJAKIRJANIKUD.EE, LAEN.EE.

Sõnamärk, mida kasutatakse laialdaselt internetis, näiteks Interflora täidab tegelikult kolme erinevat ülesannet:

1. **otsisõna** - interneti kasutaja sisestab omal soovil sõna interneti otsingumootorisse,
2. **märksõna** - interneti otsingumootori haldaja reklaamib teenust reklaami kuvamisega,
3. **kaubamärk** - registreeritud tähendusliku sümbolina tähistamaks teatud kaupade ja teenuste sama kaubanduslikku päritolu.

Millal ja miks tekib õigus registreerida kaubamärgina üldlevinud sõna kasutamise tulemusel omandatud eristusvõime või üldtuntuse alusel?

Üldjuhul ei saa õiguskaitsset tähis, millel puudub eristusvõime või mis koosneb üksnes kaupade või teenuste liiki, kvaliteeti, hulka, otstarvet, väärtust,

Üldlevinud sõna saab kaitsta kaubamärgina, kui see on omandanud eristusvõime.

geograafilist päritolu või teisi omadusi näitavatest tähistest või mis koosneb üksnes tähistest või andmetest, mis on muutunud tavapäraseks keelekasutuses või heauskses äripraktikas.

Kui kaubamärgitaotluse esitamise kuupäevaks on kaubamärk omandanud kasutamise tulemusena eristusvõime või tunnistatud üldtuntuks jõulise reklaamikampaania tulemusel, siis ülalloodud tingimusi ei kohaldata. Selleks tuleb teha aktiivset reklaami televisioonis, raadios ja internetis ning arvestatakse ka pikaajalise kasutamise ja reklaami tulemusel tekkinud head mainet.

Kaubamärk võib sisaldada mittekaitstavat osa, kui see ei vähenda kaubamärgi eristatavust ega riku teiste isikute õigusi. Kui registreeritud kaubamärgi mittekaitstav osa on kaubamärgi hilisema kasutamise käigus omandanud eristusvõime või omandanud üldtuntuse, siis on näiteks kaubamärkidel Hawaii Express ja EHTNE JA HEA (Põltsamaa Felix AS, klassid 29 – moosid, keedised ja 32 – puuviljajoogid, tomatimahli) registris lisainformatsioon: kasutamise tulemusena omandatud eristusvõime või üldtuntuse alusel.

Kaubamärk tunnistatakse Eestis üldtuntuks Patendiameti, tööstusomandi apellatsioonikomisjoni või kohtu poolt seoses kaebuse, vaidlustusavalduse või kohtuprotsessiga. Näiteks on Eestis tunnistatud üldtuntuks rahvusvahelise korporatsiooni Oracle kaubamärk nr 42260 ORACLE. Selleks esitati andmed kaubamärgi ORACLE ülemaailmsete registreeringute kohta, väljatrükk kaubamärgi ülemaailmse kasutamise kohta, Hill & Knowlton'i koostatud Oracle Baltic Operations kommunikatsiooniuuditi väljavõtte osadest, mis käsitlevad ORACLE'i kaubamärki ning ORACLE'i kaubamärgi tuntust Eestis ja teised asjasse puutuvad dokumendid.

Kuid peab märkima, et kaubamärgi üldtuntuse tunnistamine ei oma õigusjõudu hilisemates vaidlustes.

Kui kaubamärk on kaitstud kasutamise tulemusel omandatud eristusvõime või üldtuntuse alusel, siis kas see tähendab, et keegi teine ei võigi seda sõna kasutada ehk et kas siis keelustatakse sõna kasutus?

Kaubamärgid ei tähistä üksnes reaalseid kaupu või teenuseid, vaid ka ettevõtte ülemaailmset mainet. Mõned firmad kulutavad miljoneid dollareid, et tõsta oma korporatiivset mainet, näiteks firmad Michelin, Levi Strauss ja USA firma Intel peavad oma kaubamärki ettevõtte kõige väärtuslikumaks varaks.

Coca-Cola president on öelnud, et korporatsiooni hooned, masinad, seadmed, sõidukid ja muu materiaalne vara võiks kõik hävineda, kuid ettevõttel poleks probleemi uuesti jalule saada juhul, kui nende kaubamärgid jääksid neile alles. The Coca-Cola Company on registreerinud Eestis üle 100 kaubamärgi.

Keegi ei keelusta sõna kasutamist, kuid sõna ei tohi kasutada kaubamärgi tähenduses ja oma äritegevuses lisakasumi saamiseks, samuti ei tohi kahjustada kaubamärgi mainet.

Suurkorporatsioonid kaitsevad sõnamärki tavaliselt kõigis toote- ja teenusklassides selleks, et keegi teine peale omaniku ei võiks taotleda sõna kaitsmist teistes klassides.

Kui palju mõjutab kaitstud kaubamärgi puhul valitud kauba- ja teenusklass?

Kaubamärk nagu nimigi ütleb, on kaubanduses kasutatav tunnusmärk, seega kaitstavad klassid on väga olulised. Kaubamärke analüüsime tihti turu indikaatoritena, mis ühtaegu aitab lahendada samaliigilisuse küsimust.

Kaubamärk võib sisaldada mittekaitstavat osa.

Kaubamärgil on konkurentsi reguleeriv funktsioon.

Kaubamärgi registreerimine tagab ettevõttele õiguskindluse konkreetsetel tegevusalal.

Enne kaubamärkide omavahelist võrdlemist tuleb selgitada, kas tegu on samade või sarnaste tooteliikidega. Selleks uuritakse, kas kaupadel on sama kasutusotstarve, kas turustamisel kasutatakse samu jaotuskanaleid, kas kaubad on valmistatud samadest toorainetest.

Kaubamärgi õigeaegne registreerimine tagab ettevõttele õiguskindluse konkreetsetel tegevusaladel. Kaubamärgi müümisel on eriti tähtis, millistes klassides on kaitse saadud. Müügil on näiteks kaubamärgid PÕHJAMAISELT KINDEL klassides 16, 36 ja Franchise-guard klassides 35, 41.

Millistel tingimustel on võimalik ja ei tohi kasutada kaubamärgina kaitstud sõna?

Ärinimes ei tohi kasutada Eestis kaubamärgina kaitstud sõnu tegevusalal, kus kaubamärk on kaitstud. Kohtuprotsessi ajal on soovitatav vaidlustatud kaubamärke mitte kasutada.

Tabel nr 1

Reg nr	Sõnamärk	Klass	Kaubad, teenused	Omanik
45957	Maksumaksja	16, 41	Perioodika, kirjastamine	Eesti Maksumaksjate Liit
46536	ACCOUNT STUDIO	9, 16, 35, 36, 40, 41, 42	Finants, raamatupidamine, arvutitarkvara, koolitus jne	Ecovis Vesir OÜ

Valik patendibüroosid

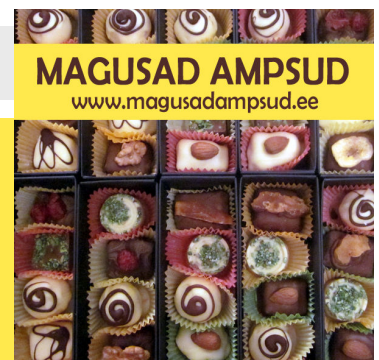
Patendibüroo	Logo	Kontaktandmed	Teenused
LASVET Patendibüroo OÜ		Suurtüki 4a, 10133 Tallinn Tel 6 406 600, faks 6 406 604 lasvet@lasvet.ee www.lasvet.ee	Teenuseid kogu intellektuaalse omandi spektri ulatuses, esmajoonel leiutiste, kaubamärkide, tööstusdisainilahenduste ja kasulike mudelite õiguskaitse.
Patendibüroo KESNA OÜ		Mustamäe tee 16, Marienthali Keskus, tuba 690D Tallinn, 10617 Tel 6 608 068 kesna@kesna.ee www.kesna.ee	Leiutiste (patentide, kasulike mudelite), kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste registreerimine ning nende õiguskaitse Eestis ja välismaal.
Patendibüroo Käosaar & Co OÜ		Tähe 94, Tartu Tel 7 383 051, faks 7 383 055 Suur-Patarei 2, Tallinn Tel 6 379 484, faks 6 379 485 info@kaosaar.ee www.kaosaar.ee	Kaubamärgid, patendid, kasulikud mudelid, tööstusdisainilahendused, geograafilised tähised, domeeninimed, kõlvatu konkurents.
Sarap ja Partnerid Patendibüroo OÜ		Kompanii 1C, 51004 Tartu, Margus Sarap, Euroopa patendi- ja kaubamärgivolinik Soo 46, 10414 Tallinn, Mikk Putk, Eesti patendivolinik patent@patent.ee www.patent.ee	<ul style="list-style-type: none"> • Patendiuuringud, tehnika taseme uuringud • Leiutiskirjelduste koostamine • Kaubamärgid, taotluste esitamine • Tööstusdisainid, taotluste esitamine • Tööstusomandi konsultatsioonid

RISTSÕNA: Tööstusomand ja selle liigid

									13										
1																			
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			
11																			
12																			

Paremale

- 1 Kui kaua kehtib kaubamärgi kaitse?
- 2 Patendiga kaitstav leiutis võib olla ... kasutatav protsess.
- 3 Registreeritud ... on ettevõtte vara.
- 4 Tööstusdisainilahendus võib olla ka see.
- 5 See võib olla leiutise tehnilise lahenduse objektiks.
- 6 Tähis, mille olulised märksõnad on eristatavus ja silmapaistvus.
- 7 Kaubamärgiga saab teha ... tehinguid.
- 8 Mis ei saa olla leiutise objekt?
- 9 Leiutist saab kaitsta patendiga või ...
- 10 Mida ei saa patendiga kaitsta?
- 11 Ka see võib olla patendiga kaitstav leiutis.
- 12 Amet, mis tegeleb tööstusomandi kaitse küsimustega.
- 13 **Lahendus:** Mis on patentide, kasulike mudelite, tööstusdisainilahenduste, kaubamärkide üldine nimetus?

Vastuseid ootame kuni 22. juunini 2012 e-posti aadressile toimetus@rmp.ee.

Õigesti vastanute vahel loosime välja 3 paelkaunistustega kommikarpi, milles on 12 magusat ampsu. Käsitöökommidega saab tutvuda www.magusadampsud.ee

Võitjaga võtame ühendust isiklikult ja nime avaldame RMP.ee elektroonilises Nädalakirjas 27. juunil 2012.

Litsentsitasude maksustamine ja deklareerimine

Urmas Võimre

BDO Eesti AS maksu- ja äriõiguse valdkonna juht

Elena Lass

BDO Eesti AS konsultant

Kuigi Eesti tulumaksuseadus annab litsentsitasude loetelu, ei ole selline loetelu kunagi ammendav. Rahvusvaheliste tehingute korral tuleb lisaks arvestada maksulepingust ning teise riigi siseriiklikest õigusaktidest tulenevate erisustega.

Töötasu või litsentsitasu

Kuna töötasu maksmisega kaasnev maksukoormus ületab litsentsitasu maksimisega kaasneva maksukoormuse, võib see ajendada litsentsitasu mõistet endale sobivalt tõlgendama, mistõttu tasub tunda peamist eristamise alust, milleks on tulu jagamine aktiivseks või passiivseks.

Peamised passiivse tulu liigid on dividend, intress, renditulu, litsentsitasu jne. Ka maksuhaldur on märkinud, et litsentsitasu näol on tegemist tuluga, mida saadakse eeskätt juba loodud (mitte tellija soovil loodava) teose kasutamise eest. Üks võimalus hinnata, millise tuluga on tegemist, on esitada küsimus, kas isik teeniks vastavat tulu edasi töövõimetuse korral. Tulu on passiivse iseloomuga, kui see tulu ei lange ära isiku töövõimetuse korral. Näiteks koostab ülikooli lektor loengumaterjalid ning asub neid loengutes kasutama. Sellisel juhul on tegemist aktiivse tuluga, kuna loengute pidamisest loobudes kaoks vastav tulu. Lektorile makstav tasu on sellisel juhul töötasu, mitte litsentsitasu loengumaterjalide kasutamise eest. Kui lektor võõrandab loengumaterjalide autoriõiguse kirjastusele, kes produtseerib sellest müügiks mineva trükise, teenib lektor litsentsitasu, kuna aktiivne panus tulu teenimiseks puudub. Litsentsitasu saab maksta seega konkreetsetes vormis tajutava või reprodutseeritava valminud teose eest.

Seega on ebamõistlik ilma selgeid põhjendusi omamata minna töölepingute kasutamisel üle litsentsilepingute kasu-

tamisele. Näiteks reisibüroo, kes maksab giidile turistidele tehtava linnaekskursiooni eest litsentsitasu (ostes justkui giidi loodud linna tutvustava programmi kasutamise õigust), riskib sellega, et sellised väljamaksud võidakse lugeda töötasuks.

Ettevõtlustulu või litsentsitasu

Juriidiliste isikute omavaheliste tehingute korral on litsentsitasu olemuse tundmine tähtis eeskätt tulumaksu kinnipidamise seisukohalt rahvusvahelistes tehingutes.

Eristamise vajadus tuleneb sellest, et mitteresidendile litsentsitasu väljamakset tehes kohustab tulumaksuseadus teatud tingimustel pidama kinni tulumaksu. Tavapärase ettevõtlustulu korral on Eestil maksustamise õigus üksnes olukorras, kus saajal on Eestis püsiv tegevuskoht, mille kaudu mitteresident Eestis tegutseb.

Ettevõtlustuluga on tegemist näiteks siis, kui autor ise või litsentsilepingut omav kolmas isik müüb toodet, mis on kaitstud autoriõigusega. Üldine põhimõte on, et kuigi sellise lepingu alusel saadud tulu sisaldab muu hulgas litsentsitasu, tuleb saadud tulu tervikuna lugeda ettevõtlustuluks. Kombineeritud lepingute puhul on tasuliikide eristamine keeruline, kuid samas oluline, kuna sellest võib sõltuda maksu kinnipidamine. Näiteks võib sõlmida eraldi lepingu sisseseade müügi kohta (ettevõtlustulu) ning sisseseade kasutamise oskusteabe müügi (litsentsitasu) kohta.

Seega rahvusvaheliste tehingute korral on tarvis selgelt määratleda, millise tuluga on tegemist, kuna sellest sõltub tulumaksu kinnipidamine.

Eesti tulumaksuseaduse järgi on litsentsitasu nii tasu teose kasutada andmise kui ka teose kasutamise õiguse võõrandamise eest. See on üks momente, kus erinevates riikides kehtestatud litsentsitasu mõiste võib olla erinev. Mitmetes riikides käsitletakse teose kasutamise õiguse võõrandamist tihti kui ettevõtlustulu. Järelikult tuleb rahvusvaheliste tehingute korral pöörata alati tähelepanu asjaolule, kas riikide vahel eksisteerib maksuleping ning mida viimane litsentsitasude kohta täpsemalt ütleb.

Tegutsedes füüsilisest isikust ettevõtjana lubab tulumaksuseadus lugeda litsentsitasu ettevõtlustuluks. Sellega kaasneb kulude mahaarvamise õigus, kuid kaasneb sotsiaalmaksu tasumise kohustus. Seega on füüsilisel isikul võimalik valida, kas tegemist on füüsilise isikuna saadud litsentsitasuga või ettevõtlustuluga koos sellest tulenevate maksuõiguslike tagajärgedega.

Litsentsitasude maksutamine ja deklareerimine

Residendist füüsilisele isikule makstavad litsentsitasud

Litsentsitasult, mida residendist juriidiline isik (või mitteresidendi Eestis asuv püsiv tegevuskoht) maksab residendist füüsilisele isikule, peetakse kinni 21% tulumaksu.

Residendist füüsilise isiku poolt litsentsi-

tasu saamisel välisriigi äriühingult sõltub tulumaksu kinnipidamine asjaolust, kuidas reguleerib antud küsimust vastava välisriigi siseriiklik maksuseadus ning kas riikidevaheline maksuleping piirab kinnipidamise õigust. Seejuures võimaldab tulumaksuseadus välismaalt saadud litsentsitasult tasutud või kinnipeetud tulumaksu arvata maha Eestis tasumisele kuuluvast tulumaksust (kuni vastavalt tulult Eestis tasumisele kuuluva tulumaksu summani). Mahaarvamiseõiguse teostamiseks on vajalik omada välisriigi maksuhalduri või maksu kinnipidaja tõendit tasutud maksusumma kohta.

Residendist juriidilisele isikule makstavad litsentsitasud

Kui residendist äriühing saab välisriigist litsentsitasu, siis liidetakse see tavapäraselt ärikasumile. Hiljem maksustatavate väljamaksete tegemisel on võimalik saadud litsentsitasult välisriigis tasutud või kinnipeetud tulumaks arvata maha Eestis tasumisele kuuluvast tulumaksust (dividendidelt või omakapitalist tehtavatelt väljamaksetelt tasutavast tulumaksust). Mahaarvamiseõiguse teostamisele kehtivad eelmises lõigus kirjeldatud nõuded.

Mitteresidendile makstavad litsentsitasud

Eesti juriidilise isiku poolt mitteresidendile (nii füüsilised kui ka juriidilised isikud) makstavalt litsentsitasult kinnipeetav tulumaksuäär on kas Eesti tulumaksuseaduses toodud 10% või vastavas välislepingus fikseeritud maksuäär.

Füüsilisest isikust ettevõtja võib arvata litsentsitasu ettevõtlustuluks.

Rahvusvaheliste tehingute korral tuleb jälgida maksulepingut ja selles litsentsitasude kohta sätestatud.

BDO

NOORUSLIKULT VÄRSKE, VÄÄRIKALT KOGENUD

BDO rahvusvahelise kliendifilosoofia edu aluseks on globaalne kogemus ja oskusteave, millele lisandub personaalne ja sõbralik suhtumine iga kliendi vajadustesse, oma vastutuse tunnetamine ning kõigi tööülesannete pühendumus ja punktuaalne täitmine.

Uus-Sadama 21, 10120 Tallinn Telefon: 627 5500 Faks: 627 5501 E-post: adm@bdo.ee
Aleksandri 9, 51004 Tartu Telefon: 627 5530 Faks: 627 5533 E-post: tartu@bdo.ee www.bdo.ee

BDO

**Eestis residendist
juriidilisele isikule makstud
litsentsitasu maksustatakse
21% tulumaksuga.**

Maksulepingutes on litsentsitasude maksustamine reguleeritud reeglina artiklis 12. Litsentsitasu võib maksustada reeglina ka see maksulepingu riik, kus litsentsitasu tekib (litsentsitasu maksa asukoht). Kui litsentsitasu saaja on teise lepinguosalise riigi resident, võib kinnipeetav maksumäär olla reeglina, kas:

- a. 5% tööstusliku, kaubandusliku või teaduslase sisseseadu kasutamise eest makstud litsentsitasu brutosummast või
- b. 10% litsentsitasu brutosummast kõigil muudel juhtudel.

Meeles tuleb pidada ka asjaolu, et tulumaksuseadus välistab teatud tingimuste korral litsentsitasudelt tulumaksu kinnipidamise olukorras, kus on täidetud tulumaksuseaduse § 31 lg 4 toodud tingimused. Viidatud paragrahv reguleerib peamiselt olukordi, kus litsentsitasu makstakse Euroopa liidu või Šveitsi äriühingule ning viimane omab litsentsitasu maksvas äriühingus maksmisele eelneva vähemalt kaheaastase perioodi jooksul minimaalselt 25% osalust.

Deklareerimine

Litsentsitasudelt tulumaksu kinnipidamine toimub kassapõhiselt ehk tulumaks peetakse kinni väljamakse tegemise kuul. Kinnipeetud tulumaks deklareeritakse väljamakse tegemise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks TSD lisadel 1, 2 või 3.

Residendist juriidilise isiku poolt makstataivate väljamaksete tegemisel, millega seoses soovitakse kasutada mitteresidendilt saadud litsentsitasut tasutud või kinnipeetud tulumaksu, tuleb arvestada TSD lisa 7 täitmisel sellega, et info tuleb esitada ka mitteresidendist litsentsitasu maksa kohta.

Residendist füüsiline isik deklareerib saadud litsentsitasu füüsilise isiku tuludeklaratsioonil, mis esitatakse litsentsitasu saamise kalendriaastale järgneva aasta 31. märtsiks.

Välisriigis makstud või kinnipeetud tulumaksu mahaarvamiseks peab olema välisriigi maksuhalduri või maksu kinnipidaja tõend tasutud tulumaksu kohta.

Näidiskanne E. Leppiku raamatust “303 majandustehingut raamatupidamises”

Näide 170. Patendi arvestus

Firma ostis 20xx jaanuaris patendi, makstes selle eest 272 000.-. Patendi juriidiline eluiga on 17 aastat, kuid see osteti aasta pärast registreerimise kuupäeva. Patendi soetamise nõustamine läks maksma 10 000.-.

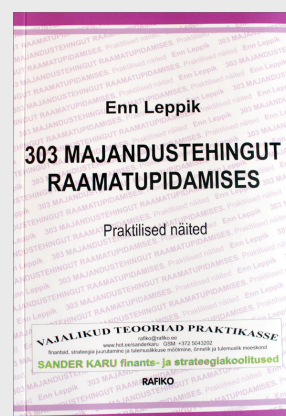
Patendi ostja kanded:

- patendi ostmine

Deebet: Patendid (272 000+10 000)	282 000
Kreedid: Pangakonto	282 000

- amortiseerimine 20xx lõpul

Deebet: Põhivara kulum ja väärtuse langus	17 625
Kreedid: Patendi akumulieeritud kulum (282 000:16 aastat=17 625)	17 625

Telli raamat: www.rmp.ee/epood/raamatupidamine

Ärinime kaitse ning seos kaubamärkidega

Iga ettevõtja peab valima oma äriühingule nime. Uue äriühingu asutamisel või olemasoleva ärinime muutmisel on oluline silmas pidada, et see ei rikuks teiste ärinimedega ega kaubamärkidega seotud õigusi. Kui ärireister kannabki nime registrisse, siis võib selle kasutamist takistada varasema ärinime või kaubamärgi omaniku nõue. Kaubamärgi registreerimine, mis kindlustaks nime kasutaja seljast, kestab enam kui poolteist aastat, mis ei arvesta majanduskeskkonnas valitsevat tempot ega kaasaegseid võimalusi. Kuidas omale ärinime valida ja kuidas ärinime pahatahtlikke rikkujaid korrale kutsuda?

Karin Madisson
advokaadibüroo SORAINEN
partner

Ärinime eristatavus

Ärinimi peab olema selgesti eristatav teistest Eesti ärireistrisse kantud ärinimedest. Seadus aga ei täpsusta, mida tähendab selgesti eristatav. Kohtupraktikas on välja kujunenud seisukoht, et ärinimi ei ole selgesti eristatav, kui see on eksitavalt sarnane mõne teise ärinimega. Vastavale seisukohale asus riigikohus Priva OÜ vs Priva Baltic OÜ vaidluses, kus leiti, et täiendsõna "Baltic" kasutamine ei taga selget eristatavust, ning Priva Baltic OÜ pidi valima omale uue ärinime.

Hinnates ärinimedega eksitavat sarnasust, on kohtud lähtunud kaubamärkide sarnasuse hindamise reeglitest ja võrrelnud neid visuaalsest, fonetilisest ja kontseptuaalsest küljest. Seega ei ole õiguslikku alust levinud arvamusel, et ärinimed on piisavalt erinevad siis, kui nad erinevad üksteisest vähemalt kahe tähe võrra. Eksitavalt sarnased võivad olla ka ärinimed, mis erinevad üksteisest koguni terve sõna võrra nagu näiteks toodud Priva OÜ ja Priva Baltic OÜ vaidluses. Samuti ei ole selgesti eristatavad nimed, mis on küll kirjapildilt erinevad, aga hääldeuselt sarnased. Teisalt ei pruugi alati olla eksitavalt sarnased nimed, mis erinevad vaid ühe tähe poolest, kui nende tähendus ja

kõla on erinevad (nt Aive ja Ave). Tihti arvatakse, et ärinimed eristamiseks on piisav, kui hilisemat ärinime täiendatakse tavapärase (nt Baltic, Eesti) või tegevusvaldkonda kirjeldava (nt Invest, Finants, Vara) sõnaga. Riigikohus on aga leidnud, et ettevõtjal on õigus keelata teistel äriühingutel registreerida või kasutada ärinime, milles on tema ärinimes sisalduv sõna, juhul kui see ei taga selget eristatavust. Üldjuhul tuleb sellist täiendamist lugeda ebapiisavaks, kui ärinimed kokkulangev osa on tehissõna või sõna, mis ei kirjelda äriühingu tegevusvaldkonda. Kohtupraktikas on asunud seisukohale, et ainuüksi täiendsõnade grammatiline eristuvus (nt sõna "Baltic" erineb sõnast "Eesti") ei võimalda ärinimesid eristada. Näiteks võib sellise hilisema ärinime, mis koosneb teise isiku ärinimest ja täiendsõnast, põhjal avalikkus ekslikult järeldada, et tegemist on omavahel seotud äriühingutega.

Ärinime kaitse

Ettevõtjal on ainuõigus oma ärinimele. Kui ilma tema nõusolekuta on ärireistrisse ebaõigesti kantud eksitavalt sarnane nimi, on tegemist ärinime rikkumisega. Sellisel juhul on ettevõtjal võimalik nõuda oma ärinime ainuõiguse rikku-mise kõrvaldamist ehk vastava ärinime

Indrek Eelmets
advokaadibüroo SORAINEN
patendivolinik

Ärinimi ei tohi olla mõne teise ärinimega eksitavalt sarnane.

muutmist. Seega äriregistri kandeotsus ei ole lõplik. **Juhul kui nime hiljem registreerinud ettevõtja keeldub sarnast nime vabatahtlikult muutmast, peab ettevõtja pöörduma kohusse.**

Ärinimede rikkumise vaidluses ei pruugi olla oluline, kas ettevõtjate tegevusalad kuuluvad samasse valdkonda või mitte. Seaduse järgi on oluline üksnes selge eristatavus. Samas ei saa välistada, et täiesti erinevad tegevusalad võivad viia järeltule, et ärinimede segiajamise oht puudub.

Juhul kui kohus tuvastab eksitava sarnasuse, siis peab nime hiljem registreerinud ettevõtja oma ärinime muutma. Kui ettevõtja keeldub ärinime muutmast, st oma põhikirja seadusega kooskõlla viimast, siis võib see kaasa tuua ettevõtja sundlõpetamise. Ettevõtja saab nõuda ka ärinime ainuõiguse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist.

Ärinimi või kaubamärk?

Täiendavat kaitset ärinime rikkumiste vastu annab kaubamärgi registreerimine. Eestis ei tohi ärinimes kasutada kaubamärgina kaitstud tähist, kui ettevõtja tegutseb tegevusaladel, mille suhtes kaubamärk on kaitstud. Nii hoitakse ära sellised kuritarvitused, kus samas tegevusvaldkonnas hakkab tegutsema ettevõtja, kelle nimi koosneb turul juba tuntud ärinimest ning nimele on lisatud piisavalt eristatavaid liiteid.

Erinevalt äriühingu asutamisest ja ärinime registreerimisest, mille ajakulu saab mõõta mõne päevaga, kulub Eestis kaubamärgi registreerimiseks vähemalt 1,5 aastat. **Pikk periood tekitab ebakindlust nii kaubamärgi kasutajates kui ka ettevõtjates, kelle ärinime kasutamisele võib kaubamärk takistuseks osutada enam kui aasta pärast ärinime registrisse kandmist.** Samas kaubamärgid, mille registreerimine on pooleli, ärinime registrisse kandmist ei takista. Näiteks oli sarnane olukord kunagi palju

kõneainet tekitanud Eesti Telefoni muutumisel Elioniks. Elioni kaubamärgitaotlus oli esitatud juba varem, kuid see ei takistanud asjaga mitteseotud isikul asutamast samanimelist äriühingut. Kaubamärgi omanik võib aga pärast kaubamärgi registrisse kandmist keelata sellise ärinime kasutamise, kuna kaubamärgi õiguskaitses algab tagasiulatavalt taotluse esitamise kuupäevast. Kuid sellisel juhul on eksitav ärinimi olnud turul juba üle aasta, mis võib tekitada palju kahju ja viia isegi kaubamärgi omaniku loobumiseni kaubamärgi kasutamisest. Seega peab ettevõtja enda ärinime valimisel hoolikalt arvestama mitte ainult registreeritud kaubamärkidega, vaid ka kaubamärgitaotlustega.

Keeruliseks muudab olukorra ka see, et mitte kõik kaubamärgid ei jõua registrisse. Lisaks tuleb silmas pidada, et ärinime valikul ei ole takistuseks mitte üksnes sõnalised kaubamärgid, vaid ka nn kombineeritud (sõnast ja kujundusest koosnevad) kaubamärgid. Vaidlusi võib tekitada ka küsimus, millal kuuluvad ettevõtja tegevusalad samasse valdkonda kaupade ja teenustega, mille suhtes kaubamärk kaitstud on.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõige enam annab kasutusele võetavale brändile kaitset see, kui mõeldakse läbi ärinime eristatavus ja samaaegselt antakse sisse ka kaubamärgitaotlus. Leiame, et kaubamärkide pikk menetlemisaeg on selgelt äritegevust pärssiv ja põhjendamatu. Kaasaegsete võimaluste juures peaks olema võimalik kaubamärkide registreerimist tunduvalt kiiremini läbi viia. Uue brändi kasutuselevõtul ärinimena või kaubamärgina oleks ettevõtjal vajalik saada võimalikult kiiresti kindlus, kas sellist brändi saab kasutada või mitte. Kui 1,5 aasta möödumisel saadakse kaubamärgi registreerimisest keelduv otsus, tuleb ju senine brändi tugevdamise ja tutvustamise töö prügikasti visata.

Ettevõtjal on ainuõigus oma ärinimele.

Intellektuaalomand töösuhetes, kas puudutab ka raamatupidajad

Tõenäoliselt on vähe neid töötajaid, kes oma töökohustuste täitmisel intellektuaalset omandit ei loo. Enamasti sisaldab iga töö mingis ulatuses loometööd, mida kaitseb intellektuaalse omandi õigus. Vale oleks arvata, et intellektuaalomandit loovad üksnes need töötajad, kes tegelevad innovatsiooni ja arendamise või millegi uurimisega.

Sisuliselt võib mis tahes töötaja oma töö tulemusena luua väärtuslikku intellektuaalomandit, näiteks koostades veebilehe infomaterjali, töötajate andmebaasi või ettevõtjat tutvustava turundusmaterjali. Samamoodi loob intellektuaalomandit raamatupidaja, kes koostab ettevõtja arveblanketi või muud raamatupidamisdokumendid eeldusel, et need on otsast lõpuni tema enda loometöö resultaat. Muu hulgas võivad selliseks loometöö tulemuseks olla need ettevõtja majandusaasta aruande osad, mille teksti kirjutab raamatupidaja.

Muidugi on ka selliseid intellektuaalse tegevuse tulemusi, mida seadus ei kaitse, näiteks ei kohaldata autoriõiguse seadust ideedele, kujunditele, mõistetele, teooriatele, protsessidele, süsteemidele, meetoditele, kontseptsioonidele, printsiipidele, avastistele, leiutistele, õigusaktidele, kohtulahenditele, faktidele ja andmetele. Seega puutub sisuliselt iga ettevõtja oma äritegevuses kokku intellektuaalomandi küsimustega, mistõttu peaks iga ettevõtja vähemalt enda valdkonda puudutavates küsimustes intellektuaalomandi regulatsiooni tundma.

Mis on intellektuaalne omand?

Intellektuaalse omandi legaldefiniitsiooni Eesti seadused ei anna, rahvusvahelisel tasandil on see sätestatud WIPO (Ülemaailmne Intellektuaalse Omandi Organisatsioon) 14.07.1967

asutamiskonventsiooni 2 artiklis, mille kohaselt intellektuaalne omand hõlmab õigusi seoses

- kirjandus- ja kunstiteostega ning teadustöödega;
- esitluskunstnike poolt esitamise, fonogrammidega, raadio- ja teleülekannetega;
- leiutistega kõigis valdkondades;
- teadusavastustega;
- tööstusdisainiga;
- kauba- ja teenindusmärkidega, kaubanduslike nimede ja tähistega;
- kaitsega kõlvatu konkurentsi vastu;
- ja kõiki teisi õigusi, mis tulenevad intellektuaalsest tegevusest tööstuse, teaduse, kirjanduse ja kunsti alal.

Seega üldmõistena tähistab termin intellektuaalne omand inimese mis tahes loometöö tulemust (v.a kõlvatu konkurents). Eelnevalt tulenevalt liigitatakse intellektuaalne omand omakorda

- autoriõiguseks;
- autoriõigusega kaasnevateks õigusteks ja
- tööstusomandi õigusteks.

Rääkides intellektuaalsest omandist

Evelin Pärn-Lee
advokaadibüroo MAQS Law Firm vandeadvokaat

Intellektuaalomand on ka raamatupidaja loodud arveblankett.

üldisemalt tuleb meeles pidada esmalt seda, et tegemist on territoriaalse õigusega, kuivõrd intellektuaalne omand kehtib reeglina riigis, kus õigus tekkis. Õiguse laienemine ja tunnustamine teiste riikide poolt toimub rahvusvaheliste lepingute alusel. Teiseks on oluline teada, et intellektuaalne omand on alati tähtjaline õigus, mis kehtib vaid kindla aja jooksul.

Autoriõigus ja autoriõigusega kaasnevad õigused

Autoriõiguse sisu moodustavad nii isiklikud kui ka varalised õigused.

Autoriõigus on kirjandus-, kunsti- ja teadusteoste autorite õigused oma teostele. Autoriõigusega kaitstakse ka arvutiprogramme ja andmebaase. Autoriõigus tekib teose loomisega ning õiguse tekkimiseks ei ole iseenesest vaja täita ühtegi formaalsust.

Autoriõiguste puhul on oluline teada, et autoriks on alati füüsiline isik ning autoriõiguse sisu moodustavad *isiklikud õigused ja varalised õigused*. Isiklikud õigused on autori õigus esineda autorina, lubada või keelata teose muutmist jne. Isiklikud õigused on autori isikust lahutamatud ning neid ei saa autor üle anda, küll saab autor anda teisele isikule õiguse isiklike õigusi kasutada (nt litsentsi alusel). Varalised õigused seevastu on vabalt tasu eest või tasuta üle antavad kas üksikute õigustena või siis kogumis. Varalised õigused on eelkõige õigused teost mingil viisil kasutada, näiteks õigus teost levitada, tõlkida, avalikkusele edastada jne.

Autoriõigus kehtib autori eluaja jooksul ja 70 aastat pärast tema surma.

Autoriõigusega kaasnevad õigused on eelkõige autoriõigusega kaitstud teose esitaja õigused. Näiteks muusiku, tantsija, näitleja jmt isiku õigus tema poolt teose esitamisel loodud tulemusele, samuti fonogrammitootjal ja televisiooni- ning raadioteenuse osutajal õi-

gus tema loodud resultaadile jne.¹

Tööstusomandiõigused

Tööstusomandi kaitse objektideks on leiutised, geograafiline tähis, tööstusdisain, kaubamärk, mikrolülituste topoloogia, taimesordid, domeeninimed ning kõlvatu konkurentsi tõkestamine.

Teatud tööstusomandiõigused eeldavad tekkimiseks registreerimist riiklikus registris. Nendeks on patendid, kasulikud mudelid, tööstusdisainilahendused ja kaubamärgid. Kusjuures leiutise, kaubamärgi ja tööstusdisainilahenduse autor, kelleks peab alati olema füüsiline isik, ei pruugi samal ajal olla registreeritud patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi või tööstusdisainilahenduse omanik. Omanikuks on ja õiguskaitset saab isik, kes on kantud omanikuna registrisse. Kõik tööstusomandiõigused on vabalt võõrandatavad.

Kellele võivad kuuluda intellektuaalse omandi õigused?

Kuna autoriõiguse isiklike õigusi autorist eraldada ei saa, siis autoriõigusega kaitstavate teoste isiklikud õigused kuuluvad alati autorile. Samas autoriõiguse varalised õigused võivad osaliselt või täielikult kuuluda nii autorile kui ka isikule, kellele autor on need üle andnud (loovutanud), aga ka tööandjale, kes on varalised õigused saanud seaduse alusel, kuivõrd teos loodi tööülesannete täitmisel.

Tööstusomandi puhul kuuluvad intellektuaalse omandi õigused registrisse omanikuna kantud isikule, kelleks võib olla autor, kuid kelleks võib olla ka isik, kellele autor on vastavad õigused üle andnud.

Millisel juhul kuuluvad intellektuaalomandi

õigused tööandjale?

Töösuhte olemusest lähtudes võiks justkui eeldada, et mis tahes töösuhtes loodud intellektuaalomand kuulub alati tööandjale. Nii see paraku alati ei ole.

Autoriõigusega kaitstavate teoste kohta kehtib üldreegel, mille kohaselt töölepingu alusel või avalikus teenistuses oma otseste tööülesannete täitmise korras loodud teose autoril tekib autoriõigus sellele teosele, kuid autori varalised õigused teose kasutamiseks tööülesannetega ettenähtud eesmärgil ja piirides lähevad üle tööandjale. Seega kui raamatupidaja kirjutab tööandjale raamatupidamisjuhendi või koostab palgamaksmise juhendi või paneb kokku majandusaasta aruande, siis nende dokumentidega seotud loometöö resultaatide varalised õigused kuuluvad automaatselt seaduse alusel tööandjale isegi siis, kui sellekohast kokkulepet töötaja ja tööandja vahel ei olnud. Küll säilivad raamatupidajal vastavatele teostele isiklikud õigused, näiteks õigus lubada või keelata teose muutmist, iseküsimus kas ja kuidas saaks raamatupidaja vastavaid isiklikke õigusi realiseerida.

Aga mis saab siis, kui raamatupidaja aitab turundusosakonda ja lööb kaasa turundusmaterjali koostamises või aitab personaliosakonda ja koostab töötajate andmebaasi², kas sellise teose varalised õigused kuuluvad samuti automaatselt tööandjale?

Turundusmaterjali küsimuses tuleb ilmselt asuda seisukohale, et selle varalised õigused automaatselt tööandjale üle ei lähe, kuivõrd seda ei teatud tööülesannete täitmisel. Samuti on ka töötajate andmebaasi kohta oluline teha vahet, kas see loodi raamatupidaja tööülesannete täitmise raames või mitte. Kui töötajate andmebaasi loomine toimus tööülesannete täitmise raames, siis tekib autoriõigus andmebaasile selle autoril ehk raamatupidajal, kuid andmebaasidele kehtiva eriregulatsiooni tõttu

saab tööandja endale ainulitsentsi kõigi varaliste õiguste teostamiseks. Kui tööülesanded töötajate andmebaasi loomist ette ei näe, siis ei saa ka tööandja vastavat litsentsi selle kasutamiseks, vähemalt mitte automaatselt.

Avalikus teenistuses loodud teoste varalised õigused lähevad üldjuhul üle riigile ning neid õigusi teostab see riigiasutus, kelle ülesandel, tellimisel või juhendamisel teos loodi.

Mõnevõrra teistsugune on olukord leiutiste puhul. Seaduse kohaselt kui leiutis on loodud lepingukohustuste või tööülesannete täitmisel, siis on õigus taotleda ja saada patendi- või kasuliku mudeli omanikuks autoril või muul isikul vastavalt lepingule või töölepingule. See tähendab, et kui leiutis tehakse tööülesannete täitmisel, siis olenemata sellest tööandja patendi või kasuliku mudeli taotlemise õigust automaatselt ei saa.

Teine on olukord jällegi tööstusdisainilahendusega, mille puhul seadus sätestab, et kui tööstusdisainilahendus on loodud tööülesannete või lepingukohustuste täitmisel, siis on õigus taotleda ja saada tööstusdisainilahenduse omanikuks tööandjal või tellijal.

Kokkuvõtteks tuleks öelda, et isegi kui seadus tagab suures ulatuses töösuhtes loodud intellektuaalse omandi kasutamise õiguse tööandjale, siis on soovitatav mis tahes töölepingus, kaasa arvatud raamatupidaja töölepingus reguleerida, kellele ja mis tingimustel töösuhtes loodud intellektuaalomandi õigused kuuluvad, seda eelkõige, et ei tekiks hilisemaid vaidlusi selle pinnalt, kuidas üks või teine pool tõlgendab seda, mis on tööülesannete täitmine ja mis mitte.

Kuna üldjuhul peaks autor saama oma loometöö üleandmise eest ka tasu, siis peaks tööleping reguleerima sedagi, kas töötajale makstakse tema loodud intellektuaalomandi üleandmise eest tasu ning kuidas toimub selle maksmine.

Raamatupidaja loodud loometöö tulemuse varalised õigused kuuluvad automaatselt tööandjale.

Avalikus teenistuses loodud teoste varaliste õiguste omanik on riik.

Autoritasu maksustamine

Raamatupidajal tekib siinkohal kohe kindlasti küsimus, et kas selliselt tasult kuuluvad tasumisele maksud, eelkõige sotsiaalmaks. Üldine seisukoht on, et autoritasu tuleb maksustada riiklike maksudega, kui autoritasu makstakse kui töötasu või selle osa. Autoritasu ei maksustata reeglina siis, kui vastav tasu makstakse autorile pelgalt õiguse eest intellektuaalomandit kasutada, mis tähendab sisuliselt seda, et autor ei mõjuta ega sekku kuidagi sellesse, kas tööand-

ja intellektuaalomandi abil mingit tulu ka teenib või mitte.

¹ Autoriõigustega kaasnevate õiguste temaatika ei ole käesoleva artikli teemaks, mistõttu ma sellel pikemalt ei peatu. Tegemist on teemaga, mis vääriks eraldi omaette artiklit.

² Seaduses sätestatud legaldefiniitsiooni kohaselt on andmebaas süstemaatiliselt või metoodiliselt korrastatud iseseisvate teoste, andmete või muu materjali kogu. Sellest tulenevalt võib andmebaasiks olla näiteks tööandja kauba või teenuse arvete andmeid, võlglaste andmeid või töötajate andmeid koondav andmebaas.

MAKSUDE PLANEERIMISE VÕIMALUSED JA RISKID

11. oktoobril 2012, Tallinnas

Vahur Kivistik, Kaja Tamm
Advokaadibüroost Hansa Law Offices OÜ

www.rmp.ee/koolitus/rmp

Käibemaks piiriülestes tehingutes

27. septembril 2012, Tallinnas

Marko Saag
Advokaadibüroo GLIMSTEDT advokaat

VAATA KAVA: www.rmp.ee/koolitus/rmp